

Loskotová, Irena

Hana Jordánková – Ludmila Sulítková: Bibliografie k moravským královským městům ve středověku a raném novověku (1990–2010)

Archaeologia historica. 2014, vol. 39, iss. 2, pp. 751-752

ISSN 0231-5823 (print); ISSN 2336-4386 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130343>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

jetku královského města Písku. Hlavní směr stavebních úprav se v tomto období týkal především zvýšení vybavenosti a obyvatelnosti tvrzí. Došlo k radikálním přestavbám Dobře, Liběchovic, Lnář, Hostišovic, Kadova, Tažovic, Ohrazenic, Tchořovic i jiných tvrzí. Speciální pozornost je věnována sgrafitové výzdobě a možným tvůrcům patřícím k jedné skupině. Podobně jsou zdůrazněny přestavby v malé rezidence na úrovni zámečků, například výjimečný renesanční soubor staršího sídla Hodějovských v Řepici u Strakonice. Nečetné novostavby představují ponejvíce patrová obdélná stavení mající spíše charakter malých zámečků. Od starších izolovaných a dobře hájitelných tvrzí a mladších barokních zámků se odlišují především bezprostřední vazbou na hospodářské dvory. Celkem je v regionu těchto novostaveb zjištěno zhruba deset. Zvláštní místo zauímají tzv. panské domy a sídla správců statků a panství. Zánik výchozí funkce většiny tvrzí a počátek jejich ústupu z obrazu venkova českých zemí znamenala třicetiletá válka a podobně končí i éra hradů jako dobře vyzbrojených a hájitelných pevností. Další vývoj tvrzí a hradů od stavovského povstání v letech 1618–1620 až do poloviny minulého století sleduje poslední část „Další osudy tvrzí, hradek a hradů na Strakonicku, Blatensku a Vodňansku“ (s. 19–20).

Obsáhlou a vlastně hlavní část knihy představuje katalog jednotlivých lokalit s podrobnými popisy objektů, včetně údajů dostupných písemných pramenů, ikonografie, archeologických nálezů apod. (s. 21–392; srov. úvodní bibliografický údaj). V závěru práce jsou připojeny obsáhlá anglická (s. 393–403) a německá (s. 405–416) resumé, seznam 268 vyobrazení v textu (s. 417–424), seznam 183 vyobrazení obrazové přílohy (s. 425–429), velmi důležitý a reprezentativní soupis pramenů a literatury (s. 431–435), seznam zkratk (s. 437) a rejstřík lokalit (s. 439–442). Připojena je obrazová černobílá příloha (s. 445–627), doslov Ing. Ludmily Košťové, pověřené zástupkyně ředitele Muzea středního Pootaví ve Strakoncích (s. 628), které má nemalou zásluhu na druhém vydání publikace. Zcela na závěr jsou připojeny odborné životopisy obou autorů – doc. Ing. arch. Františka Kašičky, CSc., a PhDr. Bořivoje Nechvátala, CSc. (s. 629–630).

Publikace nejenže přináší kompletní a komplexní soubor všech dostupných a nově doplněných údajů o feudálních sídlech na Strakonicku, Blatensku a Vodňansku, ale jako „vzorek“ 143 zpracovaných objektů je natolik reprezentativní, že dovoluje obecnější závěry pro celý jihočeský region. Je také vynikajícím příkladem, jak zpracovat tuto problematiku pro další oblasti Čech, Moravy a Slezska.

Zdeněk Měřinský

Hana Jordánková – Ludmila Sulitková: Bibliografie k moravským královským městům ve středověku a raném novověku (1990–2010)

Hana Jordánková – Ludmila Sulitková: Bibliografie k moravským královským městům ve středověku a raném novověku (1990–2010), supplementum č. 20 sborníku Brno v minulosti a dnes, Statutární město Brno, Archiv města Brna, Brno 2014, vydání první, 358 s., ISBN: 978-80-86736-37-2.

Ediční produkce Archivu města Brna přináší v posledních letech bohatou nabídku titulů od dílčích studií publikovaných v periodiku Brno v minulosti a dnes až po první dva svazky sedmidílného cyklu nově zpracovávaných Dějin Brna. K zásluhným počínům v letošním roce přibyla i rozsáhlá bibliografická databáze, kterou vděčně uvítá každý, jehož badatelský zájem se soustředí na moravská královská města. Přestože se autorky zaměřily na široké spektrum publikačních výstupů dvou porevolučních desetiletí s mírnými přesahy na obě strany, nezvolily jednodušší cestu výběrové bibliografie a nabízejí v rámci možností a přirozených limitů vyčerpávající přehled historiografické produkce k danému tématu. Podnětný impuls k časovému i věcnému vymezení díla poskytla v roce 2011 pražská konference „Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí“, která se však moravských měst dotkla pouze v obecné rovině a nezabývala se ani zhodnocením historiografické produkce k tomuto specifickému okruhu. Tuto mezeru autorky následně vyplnily zveřejněním svého příspěvku „Historio-

grafie ve vztahu k moravským královským městům ve středověku a raném novověku a edice městských písemností“ (Brno v minulosti a dnes 26, 2013, 297–348).

Vzhledem k proměnám statutárního postavení moravských středověkých měst bylo hned v úvodu nutno upřesnit, která z nich a v jakém období naplňovala definici pojmu královské město (s. 13–16). Zatímco v raném novověku se lze jednoznačně soustředit na Brno, Olomouc, Jihlavu, Znojmo, Uherské Hradiště a Uničov, pro středověk přibýly bibliografické údaje k další desítky měst (Bzenec, Hodonín, Ivančice, Jemnice, Jevíčko, Litovel, Podivín, Pohořelice, Přerov a Uherský Brod). Strukturované bibliografii předchází přehledný popis zdrojových vědecko-výzkumných aktivit soustředěný především na období po roce 1989, které v důsledku převratných společensko-politických změn nabídlo naší historiografii nové podněty dotýkající se i výzkumu v oblasti středověkých a raně novověkých měst (s. 16–49). Ve čtyřech podkapitolách jsou charakterizovány vědecko-organizační aktivity tříděné podle kritéria pravidelnosti konání a primárního či sekundárního zaměření na městskou problematiku. Pátá je věnována sborníkům vydávaným u příležitosti životních jubileí významných českých a moravských historiků a badatelů v příbuzných disciplínách. Krom příspěvků z konferencí o městské problematice pořádaných na Slovensku se autorky zabývaly výhradně domácí historiografickou produkcí, tedy monografiemi, encyklopediemi, soupisy, vědeckými studiemi a články, recenzemi a anotacemi prací monografických a přehledového typu a zahrnuly i bakalářské, magisterské, rigorózní a disertační práce a katalogy výstav. Stranou tedy zůstala pouze didaktická literatura (vysokoškolská skripta a knihy učebnicového charakteru).

Bibliografické údaje jsou rozděleny do dvou dominantních celků s dílčím členěním na tematicky úžeji vymezené skupiny. V první části se tak do pěti hlavních (Bibliografie, Encyklopedie a soupisy, Pomocné vědy historické, Prameny a metodika, Celkové zpracování) a devatenácti dílčích podkapitol třídí všeobecné práce vztahující se k městům. Druhá část v podstatně obsáhlejší struktuře devíti základních (Organizace vědecké práce, Celkové zpracování, Dějiny osídlení, Politické a vojenské dějiny, Právní a správní vývoj, Hospodářský a sociální vývoj, Demografický a národnostní vývoj, Církev a zbožnost, Vzdělanost a kultura) a 63 užších podkapitol v několika podúrovních představuje specifickou historiografickou produkci k dějinám jednotlivých královských měst. Velkým kladem celé této první části práce je její německá verze (s. 53–113) překonávající alespoň v orientační rovině jazykovou bariéru zahraničních badatelů ve vztahu k česky vydávaným studiím. Pomocnou ruku v tomto směru podává i dvojjazyčný seznam použitých místních jmen (s. 114).

Bibliografickou část díla zahajuje kapitola shrnující práce všeobecné (s. 115–151), v jejímž úvodu použily autorky Fabriciovu mapu Moravy. Podobně jsou vedutami či výřezy z historických map uvedeny i ostatní kapitoly věnované jednotlivým abecedně řazeným městům (s. 153–338) v celkovém rozsahu 3 372 bibliografických odkazů. K rychlému vyhledávání slouží rejstřík všech citovaných autorů (s. 339–351) a orientační podporu poskytuje i seznam excerpovaných časopisů (s. 353–354). Závěr knihy patří cizojazyčným resumé – německému (s. 355) a anglickému (s. 357–358).

Irena Loskotová

